

dağın

DÜŞÜN VE SANAT DERGİSİ

Veysel GÜLTAŞ

Nuri ONAT

Fikret TAYAZ

Seyfi BEŞE

İsmail BEYDEMİR

Sabriye Karahan PARLAK

Fethi SARACOĞLU

Dr. Kriton DİNÇMEN

Selami TAŞBAŞI

Osman GÜLER

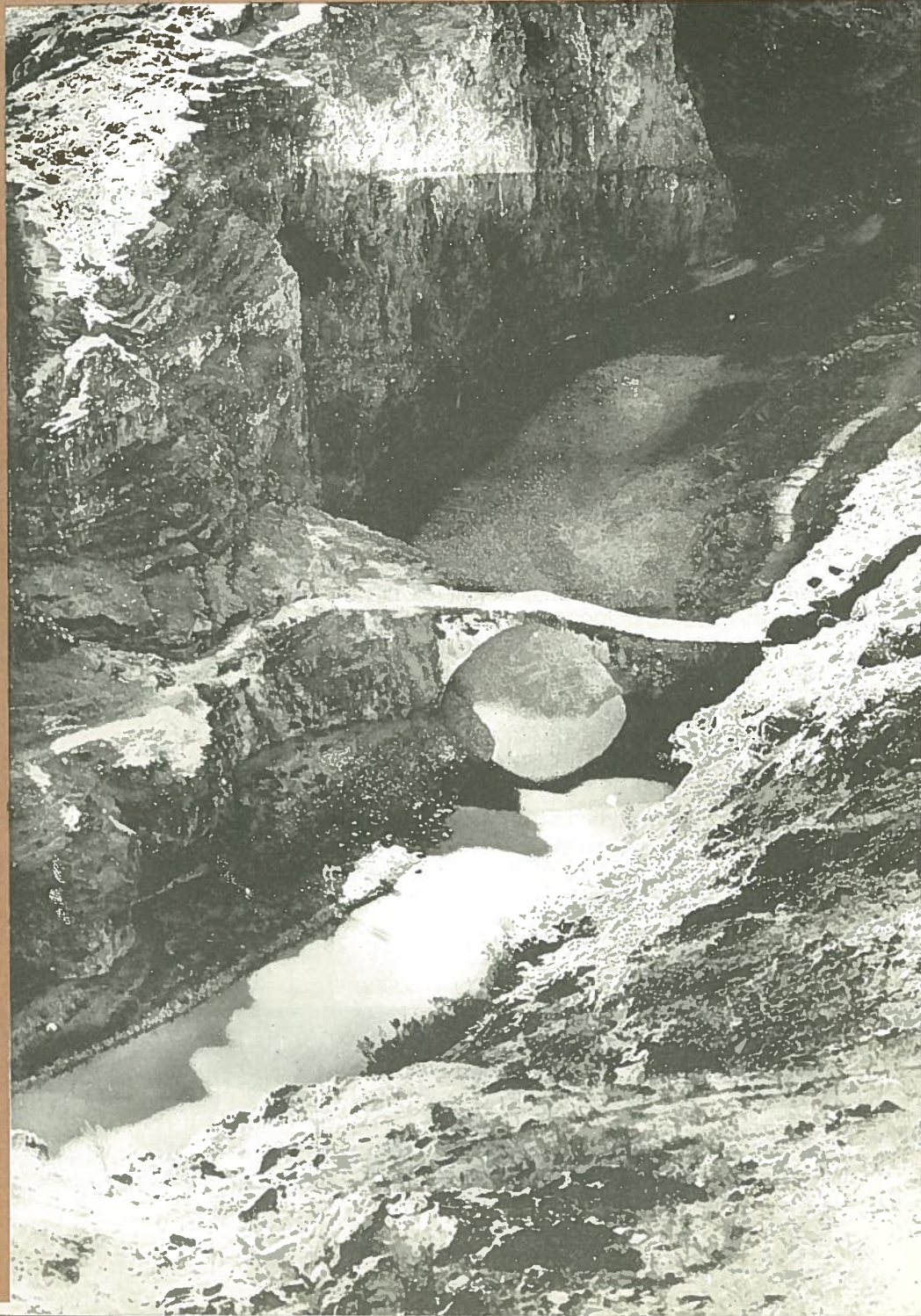
Midran YOKUŞ

Gürol KORKMAZ

Uğur KAYA

Cengiz YÜCEL

7/93

ABONELERİMİZ

- 315- Nuran DEMİREL
Hacılar Mahallesi 29. Sokak No: 3
Tlf : 348.0439-348.1825
06360 ANKARA
- 316- Veysel GÜLTAŞ
Ceza Hakimî Tlf : 9-645-31975
45600 Alaşehir/MANİSA
- 317- Necdet KORKMAZ
Emenat Sokak No: 9/4 Sema Apt.
Bostancı/İSTANBUL
- 318- Cavit KURU
Fatih İlk Öğr. Okulu Öğretmeni
45600 Alaşehir/MANİSA
- 319- Yusuf SEVİMLİ
Sakarya Mahallesi Ahmet Işık Cad.
No: 37/6
45600 Alaşehir/MANİSA
- 320- Necdet OĞUZ
Emekli Öğretmen Hacı Yusuf Mahallesi
23960 Ağın/ELAZIĞ
- 321- Yıldız DİNÇER
Paris Caddesi No: 48/14
Tlf : 426. 2204
Kavaklıdere/ANKARA
- 322- Ömer GENCOSMANOĞLU
Konut Kent Elmas Sokak No: D.18-4
Tlf : 2402008
Çayyolu/ANKARA
- 323- Av. Ahmet UYGAN
D.S.İ. 16. Bölge Mūd. Atatürk Barajı
Bozova/ŞANLIURFA
- 324- Ahmet Rahmi ERCAN
Tepebaşı Dalgıç Sok. No: 6/7
Keçiören/ANKARA
- 325- Rahmi SERTTAŞ
Yeni Mahalle Namık Çiftçi Cad. No: 20
ELAZIĞ

- 326- Mustafa UĞUR
Seçim Şefi
23960 Ağın/ELAZIĞ
- 327- Etem UĞUR
Emlak Bankası Ali Çetinkaya Şubesi
ANTALYA
- 328- Celal KARNAK
Abdullah Paşa Mah. 26. Sokak No: 52
ELAZIĞ
- 329- Mustafa SAMUR
P.T.T. Md.lüğü Muhabere Memuru
ELAZIĞ
- 330- Mustafa YAY
Hacı Yusuf Mahallesi
23960 Ağın/ELAZIĞ
- 331- Hurşit KUŞ
Kaymakam
23960 Ağın/ELAZIĞ
- 332- Burhan İLTER
Kavaklı Sokak Ekşioğlu Sitesi C. Blok
D. 37
Tlf : 3800907
İçerenköy/İSTANBUL
- 333- Ayşe YUMUŞAK (Türk)
Fevzi Çakmak Mah. Nenehatun Sokak
No: 5/2
Tlf : 5528355
Yenibosna/İSTANBUL
- 334- Tanju DEMİREZER
Tellikaya Sokak No: 12/15
Tlf : 3630831
Cebeci/ANKARA
- 335- Mehmet POLAT
P.K. 150
ELAZIĞ

ağın

DÜŞÜN ve SANAT
DERGİSİ MUHABİRLERİ

İsmail BEYDEMİR : Diyarbakır
Gürsel KORKMAZ : Etilatya
İ. Cengiz YÜCEL : İzmir
Asat UCKUNKAYA : İstanbul
H. Cüneyt ÖZKUL : Ankara
Rahmi SERTTAŞ : Elazığ
Nevzat ATEŞ : Ağın

Sahibi
AĞIN Kültür ve Dayanışma Derneği
Adına

Dr. VÂKİF ÖZKUL

★
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
MUAMMER NİKSARLI

★
Yazı Kurulu
Nihat ASYALI
Dr. Vâkîf ÖZKUL
Nihat İSPİR
Rüştü ASYALI
Muammer NİKSARLI
Hüseyin KABASAKAL
İsmail BEYDEMİR
Dr. Hamit SOYLU
Aytekin SELÇUK

★
Teknik Yönetmen
Taner BERİKMAN

★
Yayışma Adresi
Necatibey Cad. Uysal Apt. No: 20/16
Tel: 230 11 54 06430 - ANKARA

★
PTT 101843 NOLU
Çek Hasabı

★
Gönderilen yazılar yayınlansın
yayınlanmasın iade edilmez ve
telif ücreti ödenmez
Bu dergide yayınlanan yazılardaki fi-
kirler yazarlarına aittir.

★
DERGİMİZ AYDA BİR ÇIKAR
Yıl: 3 Sayı: 23
TEMMUZ- 1993
Dizgi-Grafik: Biçem Dizgi Üniteleri
Baskı: Tahran Ofset - 229 91 55

★
Kapak: Karamağara Köprüsü
(Şimdi Keban Barajı Suları Altında)
Kemal Niksarlı'nın Arşivinden

LAİKLİK VE ATATÜRK

Bilindiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 1. maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile 2. maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3. madde hükümleri, değiştirilemez ve değiştirilmesi de teklif edilemez, Devletimizin temel şekli olan Cumhuriyetin asıl nitelikleri anayasamızda, "Demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir" diye tarif edilir.

Laiklik terimi yerleşmiş literatüre göre insanların tam bir vicdan özgürlüğüne sahip olması olup, her yurttaşın inancının tamamen kendisine ait olmasıdır. Güncel politikada ise, laiklik, tanrı ile kul arasına hiç bir kişi ve aracının girmemesi anlamını taşır. Esasen laikliğin özünde, karşıt düşünceye katlanmak, kişilerin hak ve özgürlüklerine saygılı olmak düşüncesi yatar. Batılı toplumlarda yazılı metinlere girmeyen, ancak spontane bir şekilde toplum vicdanında yerleşen laiklik düşüncesi, bizde anayasamıza girerek, devlet laisizmine dönüşmüştür.

Uygarlık tarihine baktığımızda, toplumlar, kendini aşma eylemine girdiği günden bu güne değin, sürekli bir devinin içerisinde olmuşlardır. Özgür düşünceyi dışlayan, devleti bireyin üstünde bir baskı aracı olarak gören, kalıplaşmış düşünce modellerini toplumuna empoze eden ülkeler, uygarlığın gelişme ivmesi içinde hep geri kalmışlardır. Düşünce tutsaklığını kıran, hoşgörüsünü insanından esirgemeyen, demokrasinin insan sevgisine dayanan erdemlerini hakim kılan toplumlar ise hep yücelmişlerdir.

İnsanlığın tarihi incelendiğinde, bütün dinlerin ilk çıkışlarında, insanın mutluluğuna çalıştığını, toplumunu ileri götürdüğünü görmekteyiz. Ancak din kuralları, yaşamı yönlendirirken, değişmez kurallarda koymuştur. Oysa yaşam sürekli bir akış içerisinde. Yaşamı değişmez din kurallarına göre yönetmek ise bir yerde yaşamı tutsak etmek demektir. Çünkü, din kendini ne denli yenilerse yenilesin, durağanlığa ve giderek yaşamı dondurmaya mahkumdur. İnsanlık, dinin değişmez kurallarını aşıp, din kurumunu insanın

yaşamında bir yardımcı, bir manevi güç ve başkasının etkisinden uzak, insanın içsel dünyasına terk edilmesi gerektiğini kabul ettikten sonra, kendini aşabilmiş, akıl çağını yakalayabilmiştir. Bunu başaran uluslar, gerçek demokrasiyi ve bilimi kucaklayabilmiş, böylece özgür düşünceye ulaşmış, kadercilikten kurtulabilmişlerdir.

Türk ulusunu karanlıktan kurtaran büyük önder Atatürk, yurdu yutmak isteyen emperyalizme karşı savaşırken, "aklı ve bilimi zincire vuran" düşünceye karşı da savaşım verilmesinin Türk ulusunu çağdaş düzeye çıkarmak için gerekli olduğunu anlaşılmıştır. O inançla, devrimlerinin tepe noktasına, laiklik devrimini oturtmuştur. Çünkü, laiklik düşüncesi olmadan bir toplumun ilerleyemeyeceğini, din istismarının önüne geçilmeyeceğini, toplumun ümmet toplumu düzeyinde kalacağını, ulusal bilince erişilmeyeceğini, akli ve bilimi egemen kılmadıkça, Anadolu insanının, "yüzyıllar süren uykusundan" uyanamayacağını çok iyi biliyordu. Atatürk döneminin değerli adalet bakanı Mahmut Esat Bozkurt Ankara Hukuk mektebinin açılışındaki 5.11.1925 günlü tarihi konuşmasında şöyle diyordu: "... Ulusların dünya işlerini, akıl ve mantık dışında-yalnız vicdanlarda kalması gereken-din ile din tehdidi ile yürütmeye olanak var mıdır. Böyle sakat ve yanlış esaslarla, Türk ulusu gibi büyük bir ulusun yazgısı yirminci yüzyıl ortasında yönetilebilir mi? Ayıp ve günah değil midir? Bu gün, büyük devrim liderimizin gösterdiği yolda yürümeyi çok şerefli ve çok verimli bir esas olarak kabul eden Ankara hukuk mektebi, geçmişten devralınmış ilkeleri tarihe bıraktı." dedi "ki", dediler "ki, ile değil, "diyorum ki", özellikle "Türk olarak, insan olarak, bilinçle, anlayışla diyorum ve düşünüyorum ki "prensibini kendine ilke edinmiş bulunuyor. O'nun yol göstericiliği ile "dedi ki" yi bıraktık, "diyoruz ki"yi kabul ettik. Yani bilinçle yürüyoruz, düşünüyoruz..."(1)

Laiklik özgürlüğe giden yolda baştacı edilmesi gereken, uygar olmanın, özgür düşünmenin, kadercilikten kurtulmanın olmazsa olmaz baş koşuludur. Türk ulusu daha ileri bir demokrasi anlayışına doğru giderken,

geriye dönük çabalar umarız, geçmişe dönmek isteyenlerce tekrar edilmez. Dileğimiz o ki, bundan böyle oluşacak siyasi iktidarlar yeniden dini alet ederek, Anadolu insanımızın uyanık insancılığını, çöl toplumunun uyuşukluğuna çevirmezler. Gelecek hiç bir zaman geçmişin karanlığı üzerine kurulamaz. Bilinmelidir ki, gelecek aydınlıktan yanadır. Ne güzel diyor, Mevlâna; "Her gün bir yerden göçmek ne iyi, her gün bir yere konmak ne güzel/Bulanmadan, donmadan akmak ne hoş/Dünle beraber gitti, cancağızım/Ne kadar söz varsa düne ait/Şimdi yeni şeyler söylemek lâzım."(2)

İnsanımızın geleceğini sağlam temeller üzerinde kurmak, daha mutlu, daha gönenci bir ulus yaratmak istiyorsak, "kökü mazide olan bir âtitim" diyen şairin dediği gibi, uygarlıklar beşiği onbin yıllık Anadolu toprağında geçmişin fosilleşmiş inançlarına iltifat etmeden, 'aklı ve bilimi zincire vuran' her türlü inanç ve düşünceye sırt çevirerek, 'gerçek yol gösterici olan bilimin' ışığında ilerlemek zorundayız. "Artık duramayız, kesin kes ileri gideceğiz. Geriye ise hiç gidemeyiz. Çünkü ileri gitmek zorunluluğundayız. Ulus açıkça bilmelidir. UYGARLIK ÖYLE GÜÇLÜ BİR ATEŞTİR Kİ, ONA İLGİSİZ VE YABANCI KALANLARI YAKAR VE YOK EDER" Diyor Atatürk.(3)

Ünlü düşünür Voltaire'in Kandid'ine (4) İstanbul'da yaşayan yaşlı bir Türk bahçıvanı şu yanıtı verir; "Bahçemizi yetiştirmemiz gerek!"

Evet!

Bu günden yarına, geleceğin mutlu insanını yaratmak için laik Türkiye Cumhuriyetinde ne yapılmalı?

"ATATÜRK BAHÇESİNİ YETİŞTİRMEMİZ GEREK!" derim

Veysel GÜLTAŞ
Yargıç

(1) Ceride-i Adliye, sene 3, sayı 27. Sh. 1552-1554

(2) Mevlânâ, yenileştiren A.Kadir

(3) Atatürk'ün söylev ve demeçleri, cilt: II. Sh. 207

(4) Voltaire, Kandid, çeviren Server Tanilli

L.....

Nuri ONAT

Yıl, 1935, Ocak ayının son günlerinden biri. Erzincan Cumhuriyet İlkokulunda öğretmenim. Deneysizim, kendime güvenim az. Ama, bir raslantı olarak en iyi sınıfı vermişler bana. Bu yıl, üçüncü sınıfı okutacağım.

O zamanlar, her gün, birinci dersten önce temizlik yoklaması yapılıyordu. Şöyle: Hangi çocuğun önünde durursak, o çocuk, gömleğinin ya da fanilasının yakasını ters çevirip gösteriyor. Bakıyoruz çamaşırının temiz olup olmadığına. Bu kez, ondan sonrakki çocuğun yanına gidiyoruz.

Ben, sınıfın yoklamasını sıraya koymuştum. Bir gün önden, ertesi gün arka sıralardan başlıyordum. O gün gene sıra, ön sıradaydı.

L..... adındaki kızın yanına geldiğimde çocuk, yakasını ters çevirmediği gibi, hep tavana bakmayı yeğliyordu. Bir şey anlayamamıştım kızın bu durumundan. Doğal onu atlayıp öteki çocuğa gittim.

Yoklama bittikten sonra, her gün olduğu gibi derse başladık. Başladık ama, benim zihnimi hep L.....'nin durumu uğraştırıyordu. Bu çocuk niçin böyle yapmıştı? Olay, ikide bir usuma takılıyor, beni uğraştırıyordu. İnsan ne denli unutmaya çalışsa da, bu saldırı düşünce (musallat fikir) zihnimden çıkmıyordu. Hem dersin sorumluluğu, hem de saldırgan düşüncenin baskısı altındaydım. Ders bitmişti ama, ben ne verebilirdim, çocuklar ne alabildiler bunun ayırımında değildim. Çocuklar birer ikişer dışarı çıkmaya

başladılar. Herkes çıktıktan sonra, N..... adlı kız yanıma sokuldu aramızda şu konuşma geçti:

- Öğretmenim, L..... niçin fanilasının yamasını göstermedi biliyor musunuz?

- Nereden bileyim, kızım. Kafam darma-
dağınık oldu. Hiç de bir şey anlamadım, an-
layamadım.

- Öğretmenim, fanilasız yoktu ki göstereyim.

- Nasıl anladın fanilasının olmadığını?

- Öğretmenim, bu sabah dışarıda oynuyorduk. L..... ayağı kaydığı için düştü. Bu sırada önlüğü yukarıya toplanınca çıplak karnı göründü de ondan anladım.

N.....'nin bu sözleri üzerine allak bullak oldum. Sanki beynime kurşun sıkılmıştı. Gerçek daha da acıydı. L.....'nin iki kilolu bir gömleği olduğunu söylüyordu, N..... Çamaşır yıkadığı günler kilotunun birini giyiyordu ama, o gün ve ertesi gün gömlek giyemiyordu. N....., bunu da söylüyordu. Çünkü N..... L..... ile mahalle komşusuydu. Bu açıklamayı dinledikten sonra, üzüntüm bir kat daha artmıştı. Bu soğuk kış günlerinde çocuk, kim bilir ne kadar üşüyordu...

L....., ince yapılı, sarışın, mavi gözlü, her-
kesten uzak durmayı yeğleyen, yazgısıyla
savaşan bir çocuktur. Annesi genç yaşta dul
kalmıştı. Hiç bir gelir kaynağı yoktu....
L.....'nin annesi, komşulara temizlik için gi-
diyordu. Elde edebildiği para ile ancak
geçinebiliyorlardı. Başka bir umut kapısı da
açılacak değildi.

Son dersten çıkınca, başöğretmene gidip
durumu anlattım. O da çok üzüldü. Böyle bir
konuya el koyduğum için, bana teşekkür etti.

Başöğretmenle anlaşarak şu karara
vardık. O zaman okullarda "Himaye Heyetle-

ri" vardı. bu heyetler, yoksul öğrencileri yedi-
rir, içirir, giydirdi. Bizim okuldaki kuruluş aşağı
yukarı ilin en zenginiydi. Çünkü heyetin
başında rahmetli Kâzım Orbay'ın eşi Melahat
Orbay vardı. Enver Paşa'nın kardeşi olan bu
bayan, çok çalışkan, örgütçü ve becerikli-
di. Konuyu ona da açtık Melahat Orbay
şöyle konuştu: "Ben, sizin öğrencilerinizi ve
ailelerini tanımam. Siz, benden para isteyin.
Gereken kadarını sağlarım." dedi.

Şimdi, en layıkına yardım edeceğimiz için
seviniyorduk. Ertesi günün sabahını sabırsızla
bekliyordum. Bir gün sonraki sabah
öğrenciler okula gelmeye başladılar. L.....
de geldi. Birinci dersin teneffüsünde L.....'yi
sınıfta beklettim. Biraz şundan bundan söz et-
tikten sonra, konuya girdim:

- L....., eviniz okula epeyce uzakta. Bu
yüzden ya öğle yemegini yeterince yeme-
den okula koşuyorsun ya da okula geç
kalıyorsun. Bak, birçok arkadaşın öğle
yemeğini okulda yiyorlar. Hem de sıcak
sıcak. Sen de okulda yesen nasıl olur?
önerisini yaptım.

L.....'nin verdiği yanıt şöyle oldu:

- Öğretmenim, ben okulda yemek yiye-
mem. Annem bana darılır, kızar.

Bu yanıt karşısında donakalmıştım, ikinci
bir öneride bulunmama olanak kalmamıştı.
L..... beni kırdığının ayırımında olmalı ki,
arkasına bakmadan dışarı çıktı.

Onun arkasından ben de dışarı çıktım.
Bahçe duvarına sırtını vermiş oynayan arka-
daşlarını seyreliyordum.

Bu olaydan tam tamına 60 yıl geçti. L.....
yaşıyorsa 67-68 yaşlarında olmalıdır. Bilmem
aynı onurlu yaşamı sürdürebiliyor mu? O
günlerden bu yana köprülerin altından çok
sular aktı da.

29.03.1993

NURİ ONAT HOCAMA İTHAFEN

Yıl Bin Dokuzyüz Kırk Sekiz,
Ağın'ın Lollar mahallesindeyiz.
Okulumuz bahçeli, tamamı iki kat
Sınıf Öğretmenim Sevgili NURİ ONAT,

Karlı Buzlu yücedağlar aşdın,
Erzincan'dan Ağın'a koşdun.
Minik yavrulara kucağın açtın,
Unutulmaz senin çilen emeğin.

Alfabeyi baştan başa süzerdin,
Hep senin çabanla okur yazardım.
Haksız olanlara fazla kızardın,
Kalbimde senin apayrı yerin.

Bütün ömrün geçti okul yolunda,
Umutlar yeşerdi senin bağında,
İlimin kaderi senin ordunda,
Dilerimki dert görmez ellerin.

Her sabah erkenden yola düşerdin,
Çocukları canın kadar severdin,
Beni düşündüren öğrencim derdin,
Yurt sevgisi ile dolu yüreğin.

Türklük türkü olsun senin ağzında,
Hergün söyle onu her haykırıшта,
Gerçek ülke Atatürk'ün yolunda,
Seni çok özledim görmek isterim.

Fikret TAYAZ
1.4.1993

İBRAHİM BEŞE'DEN 1. DÜNYA SAVAŞIN'A AİT BİR ANI

Seyfi BEŞE

1914

yılında Elâzığ Öğretmen okulu son sınıf öğrencisi iken, 1. Dünya Savaşı çıkmıştı. Okul kapatıldı, okulu bitiren ve bitirmeyen, Ağın'dan 20/25 arkadaşıyla birlikte askere aldılar. Kafkas cephesine gönderdiler.

Ruslarla karşı karşıya bekliyorduk, çünkü ısı - 25-30'idi,,düşmanın da bizim de soğuktan kıpırdamak imkanımız yoktu. Fakat dost ve müttefikimiz Almanlar Rusların karşısında yenik duruma düşmüşler, kendilerini kurtarmak için bizim baş komutan Enver Paşa'ya emir vermişler, Türk ordusu taarruz etsin. Enver paşa da Erzurum'a gelip Doğu Cephesi kumandanı Abdulkerim paşaya, orduya hücum emri vermesini emreder. Abdulkerim paşa, -Nisan gelmedikçe, ısı 20 dereceyi bulmadan, bize yiyecek getirecek Eşeğin ayağı toprağa değmeden askerin sırtı ısınmadan ben herhangi bir emir veremem. Kar üç metre, ısı -30 askerin çantasında iki günlük peksimetleri var üçüncü günü açdır askerin ayağındaki çarık bir gün dayanır, bu durumda hücum emri bir cinnet ve cinayettir.

Bu komutana sözünü geçiremeyen Baş K.Enver paşa İstanbul'a döner Abdulkerim

paşayı alır yerine kendi sözünü dinleyeceği birisini tayin eder ve orduya elverişsiz şartlar altında yürü emrini verirler. Bizim ordu Rus ordusunu 30 Km. kadar kovalar üç gün sonra kurşunu biter, çarığı yırtılır, beksimeti tükenir, panik başlar. .Ordumuz Allahüekber dağlarında korkunç bir zayıat verir.

Artık bundan sonra disiplin de kalmadığından ne yiyecek, ne geyinecek ne ısınacak bulmak kabil olmaz. Ocak ayının soğuk bir gününde Erzurum'un bir köyünde bulduğum bir kaç odunu yakıp bir ahırda ısınmaya çalıştığım bir sırada Ağın'dan komşum ve okul arkadaşım olan Mehmet (memme) ağının oğlu Hüseyin geldi. Ateşin ısından ışığından faydalanarak hayli zaman konuştuk, dertleştik. Gideceği zaman İbrahim sana birde türkü söyleyeyimde öyle gideyim dedi, güzelde sesi vardı.

Duman almış şaşırışım yolumu,

Felek kırmış kanadımı kolumu,

Ölmez isem bazı bekle yolumu,

Birgün olur dolanırdı gelirim?

İkimiz de ağladık, bir daha ne o beni gördü, ne de ben onu.

Bereket versinki Rus ordusu da çöküntü halinde idi, bir taraftan bizim ordu kaçarken, bir taraftan da, sopa ile kumandanların vurma korkusu ile yapılan korkutmayla bir miktar asker toplayıp Rus ordusunu durdura-biliyordu. Böylece iki ileri bir geri ilerliyodu.

Soğuk bir akşam, bir köyde askerler bir yere giriyorlardı. Bende girdim burası, diz boyu gübre dolu bir ahırdı. Giren gübreye gömülüyordu. Ben de gömüldüm komşum ve okul arkadaşlarımdan birisi de geldi. Buna hemen yatmasını ve gübreye gömülmesini söyledim, mikroptan çok korkardı, benimle münakaşa edinceye kadar ahır dört kat dolmuştu sabahdan kalktığı zaman o arkadaş beşinci katta donmuş buldum üstten iki kat donmuştu.

Bir güneşli yaz günü yürüyordum bir asker yolun ortasına uzanmış ve sırtına tutmuş gibi hop hop ediyordu, yaklaştım bir kaput (palto) var fakat içinde adam yok yüz binlerce bit vardı, onların kıpırdaması kaputu hoplatıyordu. Bu olayları yüzlerle çoğaltın ve her günü bir önceki günden daha kötü düşünün ve böylece süren üç yılın sonunda Rus'larda Kemaha kadar gelmişlerdi.

Yıl 1916'nın sonuna gelmişti. Hastalandım, Suşehri hastanesine yattım iyiliğe dönmeden çıkardılar. Baş Komutan Enver paşa emir vermiş 3-5 günde iyi olacak ve cebheye gidebilecek hastalar kalsın ötekilerin hepsini çıkarın. Kışın son günleri kar yağıyor, soğuk 30-40 tanemiz Sivas tarafına başka yönlerle de gidenler var. Akşama kadarki yürüyüşün

sonunda iki kişi kalmıştık, ötekiler hepsi karın altında kalmışlardı beni izleyen arkadaşım düşmüş benden yardım istiyordu, bende de yardım edecek güç yoktu.

Son askerde karlara gömüldü. Ben de 15-20 metre daha gidebildim düştüm aç idim, çantamda az olsada ekmeğim vardı. Zor güç çantayı açtım, çünkü parmaklarım donmuş ve açılmıyordu. Ekmeği iki yumruğum arasına aldım ağızıma götürdüm fakat çenelerim donmuş ve açılmıyordu. Kalktım 20 metre kadar daha yürüdüm, ondan sonrasını artık bilemiyorum. Sol yanıma üzerine düşmüşüm, kar kapatmış, sağ elim dışarıda kalmış o sırada araba ile geçen bir subey, kaputun kolunu görmüş, arabacı ere-şurada bir kaput var al demiş. Er kaputu çekmiş - komutanım kaput değil ölmüş bir er demiş. Şimdi ölmüş dahada sıcak. Subay arabadan inmiş bakmış yenide ölmüş diye arabaya dönerken bizim öğretmen derdiki hayat gözden belli olur, döner göz kapağını kaldırır, göz kıpırdar hemen arabaya alırlar, doğru zeminliğe (kırdı cankurtarma evi) buradaki subay tanır sobanın yanına yatırır, sabaha kadar sobayı söndürmeden yakar, sabah gözünü açar fakat ödevli subayın tokatı ile karşılaşır, adam hem vuruyor hem ağlıyor. Meger böyle yapmazsa deli olurmuş. Ben deli olmamıştım fakat açıkta kalıp beni kurtaran sağ elimi de donmadan kurtaramadım.

İşte 1. dünya savaşından bir damla, bu damlalardan bir okyanus yaparsanız 4 yılın nasıl 3 milyonluk Türk ordusunun hayatına mal olduğu anlaşılır.

ÖLÜLER DESTANI

İsmail BEYDEMİR

**Andiri'den gelerek, gezeceğiz Ağın'ı,
Dokuzyüzotuziki, doksaniki çağını.**

**Görelim kimler gelmiş, kimler geçmiş elekten?
Ölmüş ergişilerle, birgün çalak felekten.**

**Hey gibi hey diyerek, girdik sağdaki yola;
Değirmen kalabahk, acep bunlar kim ola?**

- 1- Adıgüzel Çeje bu, sakkallıgil atası,
- 3- Dırıkko emi ile, Müslüm'le horatası.
- 4- Bedri Dirlik gardaşım, Ağın'a gelmek ister,
- 5- Keban'lı Hafız Dayım, gözyaşın silmek ister.
- 6- Bu Kadir Gardaşımız, kör bahtına ağlıyor,
- 7- Şu Mustafa Sakallı, bu oymağı bağıyor.
Onlar orada dursun, biz döneş yolumuza,
Köprüyü yeni geçtik, baktıkki solumuza:
- 8- Evden aşağı doğru, Nazmi Dayı geliyor,
- 10- Ömer Dayı Bulduk'la, bağda toprak eliyor.
- 11- Kel Hüseyin bahçeye, alma ağacı diker,
- 12- Ağa Dayı sallayıp, onu dibine doker.
- 14- Mevlüt Dayım Orhan'a, selâm götür Mersin'e,
- 16- Gül Efendi yukarı, Hüsnü Emi tersine.
- 17- Fikri Bey doyamadı, Ağın'a hasret gitti,
- 18- Zalbar'lı Hacı Dayı, geç geldi çabuk bitti.
- 20- Kâmil Emi, Saadettin, bir yaya bir de atlı,
- 21- Filozof Vahit Dayım, gülümser tatlı tatlı.
- 22- Hacı Ahmet Dayımız, pencereden seslendi,
- 23- Lûtfi Dayım usulca, oluk başına indi.
- 24- İşte Hacı İsmail, Hacıların Hacısı,
- 25- Nüktedan İbik Dayı, bağnazın umacısı.
- 27- Halim Amca yanımda, Küçük Sabahattin'le,
- 28- Hüseyin Amcamız bu, konuşur bilmem kimle?
- 30- Çavdar Hüseyin Abi, Hayrullah Ağabeyler,
- 33- Ahmet Gavas Zeki'yle, Reşit'e selâm eyler.

- 34- Apdulla Gavas gilin, Mehmet Dayı Kapıda,
- 35- Yegeni Mehemed'te, elini yıkar suda.
- 37- Hepyek Kemal Abimiz, Abisi Mehemedle,
- 38- Güc'ülü Hacı Dayı, tez ayrıldın, devletle.
- 39- İşte bu Mehran Usta, kapıda at nallıyor,
- 40- Agop ceket diyor, tez tez iğne sallıyor.
- 41- Köstekli Hiso Dayı, aşağı kır dümeni,
- 42- Mehmet Dayım hep dikti, kaç zenne kaç yemeni.
Caminin köşesinden, döndük Aluşağ'na,
Mahalleyi gezerek, girelim dost bağına.
- 43- Ahmet Tuncer amcamız, usul usul dolaşır,
- 44- Oğlu Ayhan çağanın, acısını paylaşıyor,
- 45- Mehemed Çavuş Emi, Mehede-söz geçiyor,
- 46- Hüseyin Tuncer Abim, hep pahardan su içer.
- 48- Adıgüzel Hocamız, Mevlüdünün yasında,
- 49- Hak almaz Gül Efendi, yeni iş sev-dasında.
- 50- Bu Latif Ağabeyim, zuvağları dolaşır,
- 52- Mustafa Kaya Dayım, Keleş'le şakalaşır.
- 53- Mintaha Mehmet Dayım, erkenden bağa gider,
- 55- Memeş Şükrü emimiz, Remzi'ye sen de git der.
- 57- Muhacir Ahmet Abim, yoksul kimsesiz Bey'le,
- 59- Veysel'le Salih Dayı, akranlar şöyle böyle.
- 61- Şeker Mustafa Dayı, Mehemed'i seviyor,
- 63- Uzun Mehemed Dayı, Tevfik'ini övüyor.
- 65- Göğcük, Hilmi Dayıyı, tezden gurbete saldı,
- 67- Top Mustafa Ağın'da, Osman gurbette kaldı.
- 68- Sevilmez Ahmet Dayım, mehelenin yakışığı,
- 70- Muhtar ve Polis emim, söndürdüler ışığı.
- 71- Yaşar Dayım can içi, sevimli tatlı yüzlü,
- 72- Ostik emi gülmezdi, dobracı ve sert sözlü.
- 73- Mehmet Dayı anlatır, gurbeti İstanbul'u,
- 74- Mustafa Mayda Gardaş, gözlerim dolu dolu.
- 75- Kutup Hoca kapıda sekide oturuyor,
- 76- Pehlivan Asım Dayım, ona birşey soruyor.
Yoldan aşağı inip, geldik Hopula gile,
Yokuşu inmek kolay, çıkmak ise bin çile.
- 77- Çakgır Osman Amca bu, Rusya'da esir yattı,
- 78- Çalışkan Zihni Dayım, işine işler kattı.
- 79- Ette kapı önünde, geçenle sohbet eyler,
- 80- Gözel Amca hafiften, Eğin ağzını söyler.
- 81- Gambur Ahmet Dayımız, kendini unutturmaz,
- 82- Hopula Apdulla'nın, kopan kolu yorulmaz.
- 83- Meşo Dayı sevimli, sessiz duvar önünde,
- 84- Çelenk Sabri kayboldu, karlı soğuk bir günde.
- 85- Çelenk Hasan Emi'nin, kulaklarda sesi var,

- 86- Oğlu Yahya Amca'nın, İzmir'de nefesi var.
- 87- Çelenk, Topal Hüseyin, örnek Ağın'lı idi,
- 88- Sudi Dayı mehleye, dönüp merhaba dedi.
- 89- Dangilin örtmede, Hasan Dayı oturur,
- 91- Mevlüt'le Adıgüzel, biraz açıkta durur.
- 92- Fikri abim şenşakrak, gürül gürül çağlıyor,
- 93- Kemal Çelenk abimiz, bu oymağı bağlıyor.
- Biraz aşağı geldik, İrzeyilgil mehlesi,
- 94- Mehemmet Hocadır bu, derinden gelir sesi.
- 96- Nuri Amca'nın evi, Yusuf Dayı'nın oldu.
- 98- Mehmet Dayım genç gitti, Sirt Dayım saçın yoldu.
- 99- Cindo Cinler gibiydi, neler bilirdi neler,
- 100- Gottik Lömen Emi'miz, kapıda dehre biler.
- 101- İşte Süleyman emim, bizlere birşey diyor,
- 102- Zencirci Osman Ağa, aşağıya gidiyor.
- Az aşağı inince, Bölükbaşı Mehlesi,
- 103- Aydın Köse Baba'nın, bahçeden gelir sesi.
- 104- Alo gilin bahçede, Yahya ateş yakıyor,
- 105- Kardeşi Adıgüzel, durmuş ona bakıyor.
- 106- İşte İbrahim Emim, avluda serinlenir,
- 107- Bu babam Adıgüzel, avdan gelmiş dinlenir.
- 108- Küzne'li Ekrem ile, kapattık bu oymağı,
- Bir delinin bıçağı, söndürdü bir ocağı.
- Çeşmenin tam önünden, yolumuz sola döndü,
- 109- Ağa dayım seninle, Girani hepden söndü.
- 110- Ezem Hoca tatlıydı, tam bir insan örneği,
- 111- Küzne'li Fahri'nin de, erken durdu yüreği.
- 112- Südereklı komşumuz, tatlı sefa sürmedi,
- 113- Küzne'li Hasan abim, sağlıklı gün görmedi.
- Geri dönüp, geldik, Traş gilin mehleye,
- 114- Önümüze ilk çıkan, selâm dedik, Ette'ye,
- 115- Hacıbekir dayının, sağ eli çayda kaldı,
- 116- Osman Amca sessizdi, gurbet ömrünü aldı.
- 117- Ağın gramafonu, İdris Emim'de gördü,
- 118- Vehdi erken ayrıldı, gözyaşımız çok sürdü.
- 119- Topal Hakkı Emimiz, örtmede oturuyor,
- 121- Lâl Memme'nin evinde, Sato Dayı duruyor.
- 122- Yaralı Mistik Emi, bir uyur gezer idi,
- 124- Mısıri Mustafa'ya, Osman, beni gör, dedi.
- 125- Hasan Onbaşı, Gadir, hep kaldı Ankara'da,
- 126- Çeje yahu diyerek, duruyor bak orada.
- 127- Nuri Amca bilmem ki, Ankara'da mı yine,
- 128- Hüseyin Yaşar Amca, çok giderdi Eğin'e.
- 130- Mustafa Bilgin Emi, efendigil oymağı,
- 132- Fahri ile Mehemmet, insanlığın kaymağı.
- 133- Rıza Yaşar Amcamız, Ankara'yı yurt tuttu,
- 135- Kadir Dayı Efe'yi, kucağında uyuttu.
- 136- Cemal Emi rengiydi, Aşçıbaşgillerin,

- 137- Rıfki yanında durur, konuşmuyor dillerin,
 139- Faik Dayı Ciçço'yla, hep birlikte gezerler,
 141- Belle'ynen Rıza Emi, davar kesmiş
 üzerler.
 143- Delibaşı Mehmet'le, Mehmet Ulaş ne
 eder,
 144- Ömer emi gülümser, hepize merhaba
 der.
 146- Mevlüt ve Mehmet Dayım, Kadingil
 büyükleri,
 149- Fikri, Osman Abiyle, Nejat tuttu yükleri.
 Sığırgilin zuvağhdan, döndük hemen
 aşağı,
 150- Toso dayım göründü, sağlıklıydı bayağı.
 152- Halil çeje guk dedi, Aşık içeri kaçtı,
 154- Adik Dayı tez gitti, Mustafa'ya ulaştı.
 156- Süleman Baytaş ile, Fahri Dayı kol kola,
 158- Bedri Dayı, babası, Müşir'le çıktı yola.
 159- İmam Emi kızıyor, "Hast-ü kast edenle-
 re",
 160- Deli Osman "Vur zimba", seni
 öldürenlere.
 161- Topal Ali Amcaya, zor geliyor bu yokuş,
 162- Mülâzim Mehmet Amca, aksata değiş
 tokuş,
 163- Ahmet Amca gülümser yoldan geçip
 gidene,
 164- Mahmut Amca yok artık, Ağın'a gelmez
 gene.
 165- Kalender Hasip Amca, öğretmenlik ka-
 lesi,
 Böylece sona erdi, Betteş Bey Mahalle-
 si.
 Koçan'a ulaşmadan, Dink'den yukarı
 döndük,

- 166- Merdivenin başında, Necip Amcayı
 görtük.
 167- Saadettin Soylu Abim, bitirmedin işleri,
 169- Ali Paşagillerin, Mahmut'la kardeşleri.
 170- Tahtasız Hocadır bu, Ağın'a nurlu ışık,
 171- Konaklı Fahri Bey der, gene işler karışık.
 173- Başağa Mustafa'nın, yanında Lutfi bile,
 175- Gavur Ali Dayımız, Lutfi ile el ele.
 176- Hacı Cakgo Amcamız, eski Amerika'lı,
 177- Ahmet Özbey abinin, kırladı kolu dalı
 178- Selim Abim şen idi, tren kazası yedi,
 179- Tefvik abimi herkes, en büyük doktor
 dedi.
 180- Hüsnü Hoca aydıdı, Hocaların Hocası,
 182- Mehmet ve Selim ile, çifte tüter bacası.
 184- Sami ve Mehmet Çavuş, bir varmış bir
 yok oldu,
 185- Polis Mustafa efendi, duttan düşerek
 soldu.
 187- Cepbiş, oğlu Turan'la, en sonunda
 buluştu,
 189- Pireli Ahmet Dayı, Hasan'ına kavuştu.
 190- İkincigil oymağı, Ağa'yla çıktı yola,
 192- Osman Amca, İbrahim, orda birbirin
 bula.
 194- Ahmet, Mehmet kardeşler, ayrı yerlerde
 kaldı,
 195- Muhlis Abim bir candı, bizi ateşe saldı.
 197- Ziyattin, Agâh derken, tek tek söndü
 çırılar,
 198- Mahmut gardaş da gitti, bizde açtı yara-
 lar.
 199- Mustafa Oğuz amcam, Guzzikgillin atası,
 Arif Ağa Mehlesi, toplayıp gitti tası.

- Koçan'dan sola dönüp, Çingene mehesine,
- 200- Kalender Cemil Amcam, kulak verdim sesine.
- 201- Nuri Modan ağabey, çayırıktan geliyor,
- 202- Bahtsız Hilmi Gardaşım, gene savat ediyor.
- 203- Gara Hüseyin Ağa, Çakmak'tan gelir sesi,
- 204- Faris Dayım kapıda, yakasında iğnesi.
- 206- Uzun ve Ağır Ali, birlikte dolaşüyor,
- 208- Gazi Dursun Çavuş'sa, Hasan'la dalaşıyor.
- 209- Hüccan Ahmet Dayımız, neşeli ve de çağdaş,
- 211- İçop Ali'yle Sabri, çelişik iki gardaş.
- 212- Kahveci Osman Ağa, durmaz nükte yaratır,
- 213- Hüseyin Amcamızsa, çok sattı at ve katır.
- 214- İbik gilin İbrahim, kaldı gurbet ellerde,
- 216- Ekrem Bey Sedat ile, adın kaldı dillerde.
- 217- Sarıgilin oymağa, Hasan Dayıyla girdik,
- 219- Mehemmet'le Şakir'i, tuttuk yola getirdik.
- 220- Hacı İbrahim Amca, bak Hozakpur yolunda,
- 221- Müzisyen Tahsin Abi, kornası var kolunda.
- 222- Hakkı Bey çok yer gördü, olgun saygılı kişi,
Böylece bu oymağın, bitti bizimle işi.
Yola devam ederken, fırını geç hemen dur,
- 223- Bu Cevat Onay Amca, ince eler sık dokur.
- 224- Osman Çavuşgilin ev, avludan Sami çıktı,
- 225- Apdurrahman Efendi, durup ardından baktı.
- 226- Mehmet Sabit Amcamın, gözleri yaşla doldu,
- 228- Kadir ve Mümtaz Abi, yok artık kayıboldu.
- 230- Mustafa Ağabeyle, Niyazi'nin gür sesi,
- 232- Kemal'le Osman Zeki, mahallenin neşesi.
- 233- Bakın bu Memül Ağa, Ahmet Efendi orda,
- 234- Polis Emi seslendi, Ben de gelirim dur da.
- 235- Tisori Tüccar Emi, paymak paymak yürüyor,
- 236- En büyük baba Berber, "Kıroçi Müdür" diyor.
- 238- Salman ve Mehmet Dayı köşede söyleşiyor,
- 240- Küçük Berber abimiz, Çeje'yle eyleşiyor.
- 241- Kurtağzı iskemlede, Mustafa Satır emi,
- 242- Sevimli Ahmet Dayı, erkeñ yitirdik seni.
- 244- Muhtargil Osman Amca, Halim Bey'le laf eder,
- 245- Hikmet Gardaşımızsa, Koçan'a doğru gider.
- 246- Bedri Gençosman Abim, ömrünü etti heder,
- 247- Son komşu Sakallıya, gönülden selam eder.
- 248- Nalbant Şerafettin'le, çikalım bu zuvağhdan,
Doğru karşıya geçip, gözleyelim uzağhdan.

- 249- Ahmet Gençosman Amca, dükkanın kapısında,
250- Halit kardeşimizse, ölümün tapusunda.
251- Hasan Tahsin efendi, pencereden bakıyor,
253- Naim'le Kemal Abi, kanatlıdan çıkıyor.
255- Demirci Hasan Dayı, Ali'yi yolcu eder,
257- Onbaşı Dayımız da, Mehmetle sohbet eder.
258- Demirci Rıza Emi, çağalarım demekte,
260- Umman Hoca Mehmet'e, ninniler söylemekte.
262- Palaz Ahmet Dayımız, kardeşi Çelik'le bir,
264- Kambur Mehmet Dayı da, Süleyman ne-rede der.
265- Salim Gençosman Amca, bastonuna dayanır,
266- Hacı Yusuf Amcamız, hergün erken uyanır.
267- Süleyman Nazif Amcam, kırmadı şunu bunu,
268- Nuri'yle ayrılmıştı, buluştular en sonu.
269- Osman İter Abinin, tatlı dilleri sustu,
270- Gargagilin Mustafa, Ağın'la tez uyuştu.
271- Ağa Sadık Efendi, çıkmış da gözler yolu,
272- Filozof Lömen Emi, bilgi ve kültür dolu.
273- Mehmet Nuri Amcamız, yeri boş kalan ozan,
274- Kemal Zeki Abimiz, yok senin gibi yazan.
276- Daha iki yitik var, Gençosman oymağından,
Adını unutmuşum, çok ayrıldım Ağın'dan
277- Remzi Abi sevdirdi, Ağın'a Akçadağ'ı,
278- Nedim Abi kapattı, böylece bu oymağı.
279- Sarağagilin evden, Ahmet amca görüldü,
280- Narmukân'lı Hasan'la, bu mahalle dürüldü.
Lollar'a gitmek için, geçtik cami önünden,
Burlar ververan olmuş, birşey kalmamış dünden.
283- İbici dayımızla, Mustafa, Behram üçü,
286- Sırrı, Remzi ve Kadir, bağlamış gider göçü.
287- Mehmet Yavuz yavrumuz, Kıbrıs'da şehit düştü,
288- Pıspışık diyemedi, sevgili dayım Rüştü.
289- Hacı Bekir Dayımız, çıktı evin önüne,
290- Oğlu Mustafa Dayım kavuşmadı bugüne.
291- Kepekçi Mehmet Dayı, ağır, vakur, sevimli,
294- Hüsnü ile İbrahim, Nurettin senli benli.
296- Kabasakal Mustafa, Ali dayı birlikte,
299- Mehmet, Ahmet'le, Osman, oyun oynarlar Dink'te.
301- Recep dayıyı arar, Onbaşı Mehmet dayı,
303- Süleyman, Çorlu kardeş şenlendirir ortayı.
304- Dönme Osman Zeki'de, tatlı sert içer idi,
306- Nevzat Fırat, Purut'la, dalgasın geçer idi.
307- Hurşit Dayı yörede en eski marangozdu,
308- Mehmet Serttaş abimiz, topluma ahenk, sazı.
311- Hayırlı Mustafa'nın, Mehmet ve Ahbabı var,

313- Hayırlı Hasan Dayı, Sabri'yle söze dalar.
315- Yusuf, Hüseyin Akin, biz de geldik geçtik der,
317- Sağır Abdulla dayı, Hüseyin'ini öger.
319- Kamil, Mehmet Ören'ler, birlikeler elele,
321- Sağırğilin Mehmet der, Ahmet'e deyin gele.
324- Halep'li Hasan Dayı, Kaptan Hakkı ve Mehmet,
325- Ömer Lutfi amcada, dosyalar demet demet.
327- Gara Bekmez dayımız, Mehmed'i çüte yollar,
329- Şeref, Hasan amcalar, anayasayı kollar.
331- Hoca Hasan efendi, Mustafa abimizle,
333- Bevap Hoca aydındı, İbrahim abi bizle.
334- Polis Ali Efendi, emsalsız bağcı idi,
335- Cakgil Bıççı abımız, "he eyi olur" dedi.
337- Komik Mustafa dayı, Burhan'ına kavuştu,
338- Aksata Mehmet dayı, geç geldi tez savuştu.
340- Muhacir Yusuf dayı, oğlu Ahmet'le bile,
342- Sevimli Rıza Çavdar, Mustafa'yla elele.
345- Hasan'la Memme Ağa, Hüseyin çıktı yola,
347- Çoban Ali'nin Osman, ve kardeşi Mustafa.
350- Hasan, Sabri ve Hakkı, defterler kalktı rafa.
352- Halil İbrahim Hoca, oğlu Cevdet yanyana,
354- Kaya Dayı, İbrahim, sarılmışlar cancana.
355- Hilmi Dayı, gülerek, köprüye neyi indin?
356- Kasım Dayı süngünle, sen kaç düşmanı deldin?

358- Sait Dayı, İbrahim, iki Eralp yok oldu,
359- Hasan Tüzün amcaya, yitireli çok oldu.
360- Eğitimci Mevlüt dayı, Küzne yolunu tuttu,
361- Kâzım Dayı yazıda, tabakayı unuttu.
363- Hayrullah dayı ile, Ağa dayı yanyana,
365- Gulunç Salman dayıyla, Osman amca cancana.
366- Mustafa Aydoğmuş'la, gidenler burda bitmez,
367- Erdoğan'ı öğmeye, bildiğim laflar yetmez.
370- Toğo dayı, Necati, oğluyla buluştular,
372- Sıtkı ve Ekrem abi, birbirin kavuştular.
373- Ayşe Bacı torunu, Ahmet'de geçip gitti,
375- Muhacir Abdulla'yla, Abdurrahmanda bitti.
Ağca Bayın çıkıp, ulaştık Temürlü'ye,
376- Gavuncu Ömer dayı, geldi merhaba diye.
377- Maraba Dayı gelip, hoş geldin dedi bana,
379- Muhtargilin Mustafa, Apdurrahman can cana.
381- Adıgüzel Sucu ve Hasan Çınar bu, bildik,
384- Kılıçlı Mehmet ile, Sağır Apdik ve Gallik.
385- Osman Yurtçu amcamız, virane eve baktı,
387- Latif abi ve Hayri, birlikte gönül yaktı.
388- Ali Baba gilin ev, işte Mustafa dayı,
390- Ahmet, Mehmet dayılar, dolanıp geldi çayı.
392- Ahmet Gavas Ömer'le, dere yolunu tuttu,
394- Ahmet Onat abimiz, Açıkbaş'ı unuttu.
395- Galaycı Osman dayı, bir Şabut avındadır,
396- İbrahim'i gözcü kor, işbilir savındadır.
398- Ahmet, Yahya Kapisız, çıkmış giderler sayı,

401- İspanakçı Hasan'la, Kenan ve Mehmet dayı.

402- Top Osman bağıarak, bidibidonya der,

403- Hafız dayı nerdesin, her cuma gel sela ver.

Güzgeçe'ye yürüdük, Ağın'ı seyrederek,

Bu mehleyi de gezip, şu destana son verek.

405- Hattım Ahmet dayımız, Hüseyin'e kavuştu,

406- Usta Ömer dayımız, yaptığı duvar uçtu.

408- Mehmet ve Hasan kardeş, doymadı birbirine,

410- Faik ve Hacı Yahya, kavuştular serine.

412- Polis Mustafa emi, Beşir'e takılıyor,

414- Ahmet, Nazmi dayılar, birbirini buluyor.

415- Hasan Cerit amcanın, Maniplası elinde,

416- Köse Sabri eminin, bağ dehresi belinde.

417- Kadı Bahri efendi, gene eli göğsünde,

419- Vehbi, Tevfik amcalar, anılırlar bugün de.

421- Korkmaz Sabri amcanın, yanında Feridun var,

422- Gadiyoran Mustafa, Felah'larda su sular.

423- Saatçi Mehmet dayı, çokluklar örtmedeler,

Tamire gelenler var, bakalım kimler kimler?

425- Pireli Recep, Mehmet, kalabalık daha çok,

427- Kunduracı Ali ve, Henni'nin oğlu Selçuk.

429- Semerci İbrahim'le, doktor Hiçcan orada,

Kimi iş için gelmiş, kimi hatır sorada.

431- İrfan Elin abimiz Ahmet'le laf ediyor,

432- Şorikli Yusuf Ağa, Apuşma'ya gidiyor.

432 er, altmış yılda vasati

Kadın çocuk sayarsak, eder bunun üç katı

Elbette bu arada, unuttuklarımız çok,

Belleğimiz zayıftır, bize gücenmece yok.

Bizim tek amacımız, geçmişi anımsatmak,
Ölenleri yad edip, gelecek yolu tutmak.

Bizim bildiklerimiz bu adlarla son bula,
Kalanlara sağlıklar, onlara rahmet ola.

346 oldu bu destanın satırı,

Kimsenin kırılmasın, ne gönlü ne hatırı.

Diyanbakır: 20.1.1993

DESTANDA ADI GEÇENLERİN; YENİ KÜŞAKLARA TANITIM AÇIKLAMASI

1- Adıgüzel Çeje, 1940'lı yılların başında 90 yaşının üstünde, radyo uve uçağa inanimadan aramızdan ayrıldı. Kış yaz çorap ve ayakkabı giymeyen çakmaklı tüfeklerle yaptığı avları anlatan, Ağın'ın dışında hiçbir yer görmemiş bir büyüğümüzdü, rahmet ola.

4- Bedri Dirlik genç yaşında, Ağın'a gelirken Kayseri dolaylarında arabasıyla yaptığı kazada hayatını kaybetmiştir, rahmetle anarız.

8- Uzungilin köprüden geçince, böğürtlen deresine çıkan yolun başında Nazmi dayı ve Çobangilin Omer dayının evleri vardır. Şimdi buralar harabedir.

82- 1932-1933 yıllarında Hopulagilin Aptulla ile, 115. sırada adı geçen Hacı Bekir dayı birlikte, Karamağara köprüsünün ayağındaki göle tahrip kalıbı atarak balık avlamak isterlerken, tahrip kalıbı ellerinde patladı. Bu olayda Hopulagilin Aptulla'nın sağ kolu kopup, bütün vücudu delik deşik olurken, Hacı Bekir Demir de sağ elini kaybetti. Apdulla aldığı bu yaralara Elâzığ'a sedye ile götürülürken, kan kaybından yolda öldü. Hacı Bekir dayı tek eliyle yakın zamana kadar yaşadı, her ikisine de rahmetola.

84- Çelenkgilin Hüseyin'in ağabeyi Sabri, çok soğuk ve karlı bir gecede kapatıldığı odanın kapısını kırarak kaçtı. Uzun zamandan beri sara nöbetleri geçiren Sabri dayımız bu kaçışından sonra izi bulunamadı ve kayboyup gitti, rahmetle anıyoruz.

150- Toso dayı şimdiki Mustafa Yay'ın yaptırdığı yeni evin altındaki harabenin yerindeki evde otururdu. Şişman, hantal yapısına rağmen, su altında uzun süre duran, nefesi geniş, eliyle balık tutan bir amcamızdı. Adı geçen; herkese hısım diye hitap eder, Aşık Talibi takma adıyla ölçülü uyaklı sözler konuşur, sevimli bir sima idi. Rahmetle anıyoruz.

151- Halil Çeje gene bu oymaktandı. Keçe külah giyer, elindeki değneğini sırtından iki koluna geçirir böyle dolaşırdı. "Halil Çeje guk, Abbas emi lüp" diye çocuklar kızdırırlardı. Dönemin renkli bir kişisiydi. Rahmetle anıyoruz.

159- İmam emi adıyla tanılan Mehmet Baytaş amcamız, uzun süre dini eğitim görerek, güzel sesiyle çok iyi Kuran okuyan bir

büyüğümüzdü. Bazı konularda ağdalı bir Osmanlıca ifadelerde bulunur, halkın anlayamayacağı sözcükler kulanırdı. Bir su nötebi sırasında Aşıcıbaşıgilin Çeje'nin, suyunu kesmesi sonucu, İmam amcanın "Ejdadımdan intikal eden mülkiyet-i cidiyetimi hast-ü kast ediyor, şöylesi herifler" diye Çeje'yi gösterince, Ceje bunca lafın içinden bir herif sözcüğünü anlamış, su kavgası herif kavgasına dönüşmüştü. İmam amca büyüğümüzü rahmetle anarız.

160- Rahmetli Deli Osman'ın, özellikle geceleri mahalle aralarında gezerken ağzından bırakmadığı bir türküsü vardı. Zamanın gündelik türküsü olan "kalplere vur bir zimba" nakaratlı türküye bağırarak söylerdi. Bir düğünde sarhoş edilip, sahiplenilmemesi sonucu, kohpinik yakınlarında dağda donarak ölen deli Osman, Kabasakal ağabeyimizin deyi-mi ile, akıllı Osmanlar Deli Osmanı öldürdüler. Bu olayı vurgulamak için, vur zimba deyimini kullandık.

185- Kohpinikli Polis Mustafaendi, Ağın'da emekli olarak oturmakta iken, dut sallamak için ağaca çıktı, düşerek beyin kanamasından yaşamını yitirdi, rahmetle anıyoruz.

190- Bizim çocukluk yıllarımızın, bana göre, ilk ölüm olayı, İkcigilin Osman efendinin babası AĞA'dır. Okula yeni başladığımız 1931-32 yıllarında, teneşürde yıkanırken görmüştük. Belleğimizde ölümün ilk görüntüsü olarak yer etmiştir, rahmetle anarız.

203- Gara Mehemed gilin Hüseyin dayımız, Elazığ'a giderken, Çakmak'da ölmüş,

köyün yakınında yolun üzerine gömülmüştür, rahmetle anarız

204- Faris dayı, Ağın'ın ilk terzilerinden olup, belindeki bir rahatsızlığı nedeniyle, belini eğe eğe dolaşırdı, rahmet ve saygı ile anıyoruz.

208- Dursun Çavuş amcamız, Yemen savaşlarından tutun da, Balkan ve Kurtuluş savaşlarına dek tüm çarpışmalarda görev almış bir Gazi idi, rahmet ve saygı ile anıyoruz.

212- Kahveci gilin Osman ağa, ibik dayımız gibi, her olaya bir nükte ile karşılık verir, mütevekkil ve sevimli bir amcamızdı, rahmet ve saygı ile anıyoruz.

236- Beber Gencağa'nın dedesi, Ahmet Dede'miz, yaşlılığı döneminde, gelip caminin eski Hükümet Konağına bakan divarının dibinde otururdu. O dönemin seilmeyen bir Bucuk Müdürü de, hükümetin kapısı önünde otururken, Ahmet dedemizin yanına bir eşek sıpası gelir. Ahmet Dedemiz, sıpayı sever gibi okşayarak, "midür midür midür midür, kroçi Müdür" diye bucak Müdürü'ne lat atar, sayın büyüğümüzü saygı ve rahmetle anarız.

288- Hasi gilin Rüştü dayı, çocukluğunda bir kaç yıl Saracıkta kalmış bu nedenle Ş harflerini söyleyemezdi. Bir zamanlar bir tarlaya Ecür ekmiş de pıspışık bitmiş. Bunu anlatırken "ejür ektim pıspışık bitti" derdi, rahmet ve saygı ile yadederiz.

304- Dönme gilin Osman Zeki ağabeyimiz renkli bir simaydı. Sadık ağa ile yarışa çıkar, günün en pahalı ve kaliteli "tatlı sert" denilen tütününü içer, bununla öğünürdü, rahmet ve saygı ile anıyoruz.

325- Ömer Lütfi amcamız Ağın'ın ilk dava vekili idi, saygı ve rahmetle anıyoruz.

356- Kasım Dayı, iri yarı güçlü bir amcamızdı. Yemen ve Balkan savaşlarında, süngüye taktığı düşmanı, omuzundan arkaya attığını anlatırdı. Biz de bu kahramanı bu kadar anmakla, rahmet ve saygı duygularımızı iletmek istedik.

395- Kalaycı Osman Dayı, bir bahar günü kardeşi İbrahim'le Şabut avına giderler. Çayın Fırat'a kavuştuğu yerden yukarı avlanmaya başlar. Kardeşi İbrahim'i çay kıyısında yüksek yerlere bırakarak, balık görünen yeri işaret etmesini ister. Böylece Bahadin'in önüne dek çıkarlar, İbrahim hiç birşey göstermez. Osman Dayı da tor omuzunda gezer. Bahadin'in önünde Osman Dayı gördüğü bir çırpıntıya torunu atar ve iyi bir Şabut tutar. Bunu gören İbrahim, ağabeyine "Ben onlardan çok gördüm de sana söylemedim" diye taşın başından seslenir. Her ikisinin de rahmetle anarız.

402- Top Osman adında şimdiki Niyazi Atalay'ın oturduğu evde sakat bir hemşerimiz vardı. Bidibidonya, dayı, bibi, emi gib sözlerden başka biryeş konuşamazdı. Rahmetle anarız.

403- Hafız dayı hiç gözleri görmeyen, sesi yanık ve çok güzel olan bir amcamızdı. Her Cuma Temürlü'den iner, Cefi'nin yanından dereyi geçer, aşağı camide Sela verirdi. Yanık ve gür sesi Andiri ve Pağnik'de duyulurdu. Rahmet ve saygı ile anıyoruz.

415- Hasan Cerit amcamız çok güçlü bir Morscu idi. Yazdığı telgrafı alabilen memur bulunmazdı. Saygı ve rahmetle anıyoruz.

AYASOFYA VE MÜDERRİS HÜSEYİN EFENDİ

Sabriye Karahan PARLAK
Arkeolog

Ayasofya İmparator Justinianus tarafından 532-537 yıllarında, kubbeli bazilika adı verilen mimari plan şemasının en görkemli örneği olarak yapılmıştır. Muhteşem büyüklükte olan yapının ebatları 100x79 m. kubbe yüksekliği 55 m. kubbe çapı 33-35 m. dir. Yapının içi zengin mozaikler ve mermer işçiliği ile süslenmiştir.

Bu kilise MS. 6yy'da Bizans İmparatoru Justinianus tarafından inşa edilen Ortadoks kilisesidir. Güzel kapıdan girince Meryem ve İsa'ya Ayasofya'nın maketini sunan Justinianus, İstanbul surlarının maketini sunan I. Konstantinos'un mozaiği. İmparator kapısı üzerinde tahtta oturur vaziyette İsa, ayaklarına kapanan İmparator VI. Leon, madalyon içlerinde Meryem ve melek Gabriel tasvirleri vardır. Apsiste Meryem ve çocuk İsa, kuzey duvarda niş içinde üç tane aziz figürü, güney galeride İmparator aileleri ve Deisis kompozisyonu olan Meryem, İsa ve Vaftizci Yahya mozaikleri, pandantifler üzerinde dört büyük melek freskosu ile süslü bir yapıdır.

1453'te İstanbul Fatih Sultan Mehmed tarafından fethedilmiş, fetihten sonra kilise camiye çevrilerek ilk Cuma namazı burada kılınmıştır. Yapıya Osmanlı döneminde çeşitli ilaveler yapılmış: Mihrap, Minber, Müezzin mahfili, vaiz kürsüsü, maksureler, minareler gibi cami unsurları yerleştirilmiş, Ku. 'an-ı Kerim'den ayetler yazılı olan çiniler, kitabe ve levhalar, mihrap camında vitraylar, 7,5 m. çapındaki yeşil üzeri altın yaldızla yazılı, üzerinde Allah, Muhammed, dört halife, Hasan ve Hüseyin yazan büyük yuvarlak levhalar, kubbede yazılı Nur suresi, ayrıca 16.17.yy. ait Osmanlı çinileri ile süslü I. Mahmud kütüphanesi, avluda Sıbyan mektebi, Muvakkithane, Şadırvan, ve Sultan Türbeleri ilave edilerek Bizans Hristiyan kilisesine Türk İslam damgası vurulmuştur.

1870'li yıllarda Ayasofya Camiinde vaiz ve imam olarak görev yapan Elazığ (Ağın)'lı Müderris Hüseyin Efendi (1858-1935)'nin bu büyük Dünyaca ünlü yapıda önemli bir görev üstlendiğini görüyoruz.

Müderris Hüseyin Efendi 1858 yılında Ağın'da doğmuştur. Harput Kamil paşa Medresesini birtirdikten sonra 1871'de İstanbul'a giderek Beyazıt Medresesinde öğrenimine devam etmiştir, daha sonra Ayasofya camiiine vaiz ve imam olarak atanmıştır. Rivayete göre, Sultan Abdulhamid'in ilgisini çeker, Yıldız Sarayına çağrılır. Bir süre sohbet ederler, Abdulhamid Hüseyin Efendiyi saray imamlığına getirmek ister, fakat Hüseyin efendi babasından gelen bir mektubu Padişaha okur. Mektupta Hüseyin efendinin basası onu Ağın'a çağırarak birazda memleketine hizmet etmesini istemektedir. Abdulhamid, "baba buyruğu padişah buyruğundan önce gelir" diyerek Hüseyin efendiye kendi arzusunu sorar. Müderris Hüseyin efendi Ağın'a bir Medrese yapılmasını ister, Padişah Medrese yapımı için gerekli parayı yollayarak Hüseyin efendiyide bu-
raya Müderris olarak atar. (Aydoğmuş G. "Ağın")

Elazığımızın büyük okuryazar oranına sahip olan Ağın'ın yetiştirdiği bu ünlü büyük alimi, dünya yüzeyinde tek olan Hristiyan ve müslüman alemin ziyareti ile dolup taşan, iki dinin özelliklerindeki bünyesinde birleştiren bu yapıda görev yapan Elazığ (Ağın)'lı ilim adamı Müderris Hüseyin Efendiyi bütün Elazığlılar adına rahmet ve saygı ile anıyorum.

Bugün Müze olan Ayasofya'da Arkeolog olarak görev yaparken Elazığ (Ağın)'lı olmaktan onur duyuyorum.

Bütün Ağın'lılara saygılarımla.

Ağın'a

Gurbet ne kadar acı
Derlerdi inanmazdım
Ne varsa içinde
Delerdi aldırılmazdım

★ ★ ★

Çıktım gurbet yoluna
Baktım sağıma, soluma
Gördüm sarı, siyah, beyazı
Geçirdim birkışı, bir de yazı,

★ ★ ★

Geldim büyük bir il'e
Dediler ne istersin? dile
Belliymi benim dileğim
Ülkeyi versin neyleyim

★ ★ ★

Nerde benim Ağın'ım
Ben ona varacağım
Dileğim onu bulmak,
Onunla mutlu olmak

Fethi SARACOĞLU
20.4.1993-Londra

HEYBELİ'DE BİR KASIM SONU AKŞAMI -IX-

Dr. Kriton DİNÇMEN

Içinde o ana kadar hiç tatmadığı bir mutluluk duydu... Hayatın ona yıllarca yüklemiş olduğu bunca yükün üzerinden kalktığını, yok olduğunu fark etti. Hafiflemiş gibiydi... Vücudunun bağları gevşiyor, eklem-leri sökülüyor, sanki tüm bütünlüğü parçacıklara ayrılıyordu...

Ve, etrafında, karanlık gecede ki uğuldayan rüzgâr ile yağın yağmurun oluşturdukları girdaba binlerce çocuğun sesi ile köpek ulumaları katılıyor, simsiyah gökten süzülen renkli ışıklar bir an içinde milyonlarca yıldızla ayrışarak parlak siyah gagalı kuş ve ürkütücü pençeli hayvanların hücumları ile ortadan kayboluyorlardı... Tüm bu korkunç senfoniye görülmemiş ve o ana kadar duyulmamış binlerce araçtan çıkan gürültü, ıslık ve bağışmalar ile karışık yakarışlar tamamlıyordu...

Adam öylesine mutluydu ki... Huzurlu, rahat... Durdu. Yukarıya, karanlık göğe baktığında, yüzünde o hüzünlü gülümsemesi ile kendisini çağıran ve çepeçevre çiçekler ve şarkılarla çevrili Milena'yı gördü... Bir ses dalgası onu aldı, döndürdü, birbirlerini ölesiye seven iki kişinin sevişmelerinden oluşmuş bir sandalın içine yerleştirdi... Kendisinin sandalla bir olduğunu hissetti... Döndü, döndü... Yükseldi... Ve, yükseklerdeki karanlık içinde kayboldu...

III. (burası hikaye değil)

Yaşlı adam başını yazı masasından kaldırdı. Gözlüğünü çıkardı, gözlerini oğuşturdu. Gözleri yanıyordu. Loş odasını aydınlatan yeşil masa lâmbasından gözlerini ayırdı. Arkasındaki pencereden dışarıya baktı. Gece karanlığı içinde bir tren geçiyordu. Bir süre sonra tren sesi kayboldu. Adam masadan kalktı, odadan çıktı ve koridorun ucundaki karşı odaya geçti. Işığı yakmadan pencereye doğru gitti, perdeyi araladı. Karşıda, karanlıklar içinde Adalar duruyordu. Heybeli'ye doğru baktı. Bostancı mendireğinin ilerisinde önde Büyük Vordonos ve arkasında ileride daha zayıf Küçük Vordonos batık adacıklarının fenerleri o insanı delirten kahredici düzenlilikleri içinde yanıp sönüyordu. Pek çok defa, bu fenerlerin yanıp sönmelerindeki düzenlemeyi hesaplamağa çalışmış, ama becerememişti.

İleride, gecenin karanlığa içinde Heybeli'nin silüetini gördü. Arkaya düştüğü için, penceresinden pek az görülebilen Ada'nın ön kısmının ışıklarının yanında koca bir karanlık üçgen olarak ortaya çıkan Papaz Dağı'na arkadaki Taş Ocakları'na ve Değirmen Tepesi'ne baktı. Papaz Dağı'nın yanından plaj, Abbas Paşa, Halki Palas ile

Değirmen Tepesi Mahallesi'ndeki birkaç ışık ile Deniz Lisesi'ne ve oradan Burgaz'a doğru karanlık bir dil gibi uzanan Makaryos Tepesi ile Ayrılık Köprüsü'nün gölgelerinde gözlerini gezdirdi. Hemen-hemen her akşam bu pencereye gelir, kavuşulamayacak bir sevgili gibi ilerdeki karanlıklar içinde duran Ada'ya bakardı. Ve, sonra, sevgilisine ihanet etmiş bir aşık utancı ve ezikliği içinde yatmağa giderdi.

Bu akşam da Heybeli karşısında idi. Çocukluğu, hayatı, anıları, sokakları, ıssız kış geceleri, kışın akşamın geç saatlerinde yağmur ve dalgalarla ıslanmış rıhtımdan karanlık suların uğuldamaları altında eve dönüşler, soluk sokak lâmbalarının etrafında uçuşan kar taneleri ile geceyi kamçılayan yağmur, kış rüzgârının uğultusuna karışan çam debelenmeleri ile denizin köpürmeleri bir bir ve tüm canlılıkları ile sanki şu anda yaşanıyorlarmışçasına gözünün önünden geçti.

Birkaç dakika önce bitirdiği yazıyı düşündü. O yazının tam anlamı ile içtenlikli, olabildiğince namuslu ve açık olmasını istiyordu. Yazdıklarını yeniden düşündü, gözden geçirdi. Bir ara kendisine bir şey sormak istedi. Duraladı, korktu. Sonunda, tüm gücünü topladı, ve, kendisine sordu: "yazmak istediğin her şeyi yazdın mı? Kendinle olan hayatının bu hesaplaşmasında dürüst davrandın mı?..."

Alacağı cevabı biliyordu. Yüzü kasıldı. İçinde, kendisini utandıran bir acı duydu. Başını çevirdi ve odadan çıktı. Hafif büktüğü sağ elinin işaret parmağının iç yüzü ile sol gözünün altında beliren hafif bir ıslaklığı sildi...

IV. (burası hikâyenin içinde de olur, olmayabilir de)

O sıralarda, Çamlımanı'na doğru giden yolun üstündeki ve Acem'in yukarıki evinin tam karşısındaki köşede, çiseleyen yağmur-la ıslanmış ve sokak lâmbasının ölgün ışığını hüzünlü bir terkedilmişlik içinde yansıtan yolda, boz bir sokak köpeği duraladı... Sanki, o ana kadar beraber yürüdüğü birisini arar gibi etrafına bakındı, inler gibi bir ses çıkardı... Sonra, bir daha arkasına bakmadan, ıslak yokuştan aşağıya doğru tek başına indi...

SON

I. (tatlı bir hikâye)

Değirmen Tepesi'nden Çamlımanı'na doğru inen yamaç Lodosa baktığı için, kışın Ada'nın ılık tarafı olur. Çamlıca'dan kopup gelen dondurucu Yıldızpoyraz ile Kartal'dan estiğinde karı getiren Gündoğusu, biri Papaz Dağı'na diğeri de Değirmen Tepesi ile Taş Ocakları'na çarpıp kesildikleri için Ada'nın arkası daima sıcaktır. O taraf Lodosu alır; Lodos estiğinde hava zaten sıcak olduğu için de, mesele kalmaz. Onun içindir ki, Ada'daki tüm evsiz- barksızlar ile kışın tur'a çıkan boşgezenler ile tembeller ve aşıklar daima oraya sığınır.

Şubat sonundaki o ılık günde, kış güneşinin tatlı gevşikliğini tüm vücudunda duyuyordu... Sessiz, hareketsiz, başı yeni yeşermeğe başlayan çallara uzanmış, duruyordu... İlerideki Sanatoryum'dan oraya kadar gelebilen tek tük sestene ve aşağıdan yamacı yalılarak yukarıya getirdiği çalsüpürgesi, lavanta, kocayemiş, palamut

ile beyaz ve mor çiçekli çalı ve çam kokularıyla dolu hafif rüzgârın hışırtısından başka bir şey duyulmuyordu... Zaman zaman başını tembelce sallıyor, aşağıdan geçen Küçük Tur'un patikasına gözü takılıyordu. Ne var ki, başını salladığında boynundaki kapanmağa yüz tutmuş yara, çok değil, daha beş-altı günü önceki sabah ayazında az kalsın kendisinin bu dünyadan göçmesine neden olacak o saldırıyı hatırlatıyordu...

Evet, saldırganlar, kendi açılardan, belki de haksız sayılmazlardı... Onlar da, kendisi gibi, açlıkla yaşam savaşı veriyorlardı. ama, ya kendisi? Başkalarının karınlarının doyması için kendisinin parçalanmasına bir neden var mı?... Onlar açsalar, kendisi de açtı... Onlar yaşamak istiyorsalar, neden o da yaşam denen bu tatlı serüvene onların hatırı için veda etsin? Kaldı ki, onlar, hiç olmazsa hep beraber idiler... Karşılaştıkları zorlukları beraberce çözmeğe, sıkıştıklarında biri diğerine yardım etmeğe, hatta dertleşmeğe olanakları vardı... Kedisi öyle miydi ya? Geçen yazın sonlarına doğru nefesi kesilmeğe, sırtında şişman birisi ile Ada'nın yokuşlarını tırmanmağa çalıştığında iyice daralmağa başlamıştı. Başlangıçta kıcına yediği bir-iki sopa veya karnına inen iki-üç topukla gayrete geliyor, sanki daralan nefesi açılıyor gibi oluyordu.... Hatta, bazen kıcına bir-iki sıkı sopanın inmesini öylesine istiyordu ki... Hastalığını etraftakilerine hissettirmemeğe çalışıyordu.... Hele sahibinden olabidiğince saklıyordu. İşe yaramadığı zaman başına gelecekleri

çok iyi biliyordu... Hiç bir şeyden değil de, karşılaşacağı yalnızlıktan korkuyordu.... Açlık önemli değildi.... Asıl korktuğu, geçirmek zorunda kalacağı yalnızlık...

İşte, onun içnidir ki, tüm gücüyle sahibine yararlı olmağa, yediği otu ve içtiği su ile kışın barındığı ahırın tatlı ılıkliğini helal ettirmeğe çalışıyordu. Ne çare ki, yaşlanmıştı bir kere... Ön sağ dizinde başlangıçta belli-belirsiz olan sızı, iki-üç ay içinde, yürürken aksamasına neden olmuştu.... Ne kadar gayret etse, boşuna idi... Hele bir gün, o şişman koca kıçlı kadın, renkli süslü gerdanlığına ve parlatılmış eğerine kapılarak, diğer arkadaşları arasında kendisini seçtiğinde, artık işe yaramazlığı büsbütün ortaya çıkmıştı; daha yüz metre gitmeden nefesi tam tıkanmış, ağrıyan sağ ön bacağına dik tutamaz olmuş, ve en sonda tökezlemek zorunda kalmıştı. Yuvarlanacak gibi olan kadını etraftan koşuşanlar kadırdıklarında, sahibinin nefret dolu bakışı ile, kadının kendisi için (uyuz eşek) tabirini kullanışını hiç unutamıyordu... Aslına bakılırsa, o tökezlemeye sadece tık nefesliği ile ayağındaki o sızı neden olmamıştı; solda daha belirgin olan her iki gözündeki perde de, önünü görmesine engel oluyordu... işte, o gün, önündeki taşın eğikliğinin farkına varmadan ağrıyan ayağı ile üstüne bastığında, yorgun vücudu dayanamamış ve kapaklanmıştı...

Ne kadar utanmış, aşağılanmıştı o gün... Hele sahibinin, eğer ile o güzelim gerdanlığını hınçla çekip çıkarması öylesine ağırina gitmişti ki... O gece ahırda, diğer arkadaşlarıyla birlikte son kez ot yedi

önlerine konan tenekeden su içti, orada uyudu.... Ahırdaki yaşlılar ona sevgi ve yakınlık ile bakıyor, acısını paylaşıyorlardı... Gençliğinde beraberce şehvetli aşk maceraları yaşamış olduğu dişi, aradan geçen yılların pörsüttüğü apış aralarını özenle saklıyarak, ona gözlerinin tüm tatlılığıyla gülümsüyordu... Tüm yaşlılar, yakında sıranın kendilerine de geleceğinin bilinci içinde, sevgi dolu bir yakınlık gösterdiler ona o gece... Yalnız şımarık gençler, etraflarında oynanan dramdan habersiz, neşe içinde oynuyor, kaşınıyor, kuyruklarını sallıyorlardı...

Ertesi sabah, sahibinin oğlu elindeki sopa ile ahırdan yalnız onu tek başına çıkardığında, başına gelecekleri çok iyi biliyordu. Eskiden de böyle olayları görmüştü. Ne var ki, şimdi olaya tanık değil, olayın içinde kendisi vardı. Arkasına dönüp bakmadan, başı eğik ahırdan çıktı, ve, çocuğun sopasını ayaklarına patlatmasına meydan vermeden hemen dağa doğru yöneldi. Yarım saat sonra ormana varmışlardı. Bir ara duraladı. Kışına son kez inen sopanın acısı ile irkilerek, topal ayağı ile ormanın içine doğru bir süre koştu... Durduğunda, artık tek başına kaldığını anlamıştı... Koca ormanda yalnızlığı ile başbaşa idi... Eşekçi çocuğun arkasında olup olmadığına dönüp bakmadı bile...

İşte, o güne kadar aşağıdaki asfaltta veya yokuşlardaki evlere insan veya yük taşırken uzaktan gördüğü tepelerin ve ormanın içinde idi artık... Yavaş-yavaş oradaki otları ve çalıları yemeğe, tepedeki evlerin ormana attıkları çöpler arasındaki kar-

puz kabuklarını bulmağa, sabah çiğinin yapraklarda bıraktığı nemi yalamağa veya yağmurlardan çukurlarda toplanmış suları içmeğe alıştı... İsteddiği zaman yürüyebildiği, yorulduğu zaman da durup yorgunluğunu giderebildiği için de, bir bakıma memnundu da... Artık, yorulmuş ciğerini ve tökezleyen ayağını zorlayan sopa da yoktu...

Tepedeki köpek sürülerine de alışmıştı... Aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığı için, geçinip gidiyorlardı. Değirmen Tepesi'nin, taş ocakları'nın, Papaz Dağı'nın, Makaryos Tepesi'nin, Sanatoryum'un köpek sürüleri bazı-bazı aralarında dalaştıkları halde, yazın Ada'da yiyecek bol olduğu için, esaslı kavgalar olmuyordu...

Havaların soğuması, sonbaharın ilerlemesiyle Ada'daki çöplüklerde de yiyecek azalıyordu... Göç kaçıran soğuklarla beraber "şehre inme"ler de başlamıştı. Zaten, son senelerde, halktaki sonradan görmüşlükle paralel gidercesine, "yazlıkta kalma" süreleri de kısalıyordu. Böylece, Ada halkı da azalınca, dağ köpekleri için yiyecek sıkıntısı erken başlıyordu...

Yağmurlar, fırtınalar, gece ayazları, soğuklar birbirini izlemekteydi; neredeyse, kış başlayacaktı. Kötü günler yaklaştıkça da kendisini kışı geçirmeğe alıştıırıyordu. Yağmurlardan korunmuş kaya kovukları ve sık çam altlarıyla karayel ve yıldızpoyrazın, gündoğusunun tutmayacağı yamaçları keşfetmiş, soğuk bir yalnızlık içinde geçireceği kışa kendisini hazırlamıştı bile...

(Devamı Sonraki Sayıda)

AĞIN'LI HEMŞEHRİLERİME AÇIK MEKTUP

Selami TAŞBAŞI

Ağın Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı Sn. Dr. Vâkîf Özkul geçenlerde İzmir'e gelmişler, luffedip beni aradılar. Yardım saate varan telefon konuşmamızın konusu Ağın ve Ağın dergisi oldu.

Sayın başkan, hemşehrilerimizin ilgisizliğinden dert yandı. Ağın dergisinin yüksek maaliyetlerle çıkarılabildiğini, kaynak bulmakta zorlandıklarını, abone sayısının halen 300 ler civarında olduğunu, bunun yarısının dahi tam ödeme yapamadığını, böyle giderse Ağın Dergisinin çıkarılamayacağını söyledi.

Dernek başkanı olarak üstlendiği bu onurlu hizmeti uzun süre götüremeyeceği izlenimini edindim. Üzüldüm!..

Bu sayın hemşehrımız Ağın ve Ağın'lılar için, geçmişte ve bugün, büyük bir özveri ile çalışmış, çalışmaktadır. Bu kişi, bugün, yılgınlık derecesinde şikayette bulunuyorsa mutlakla haklıdır.

Bizlerden büyük fedakarlıklar istenmiyor. Dergimize abone olun, abone bedelini ödeyin deniliyor. Abone bedeli bir yıl için sadece 200 bin lira. 200 bin lirayı nereye, nelere vermiyoruz. Ağın Dergisinin yaşaması lazım.

Ağın Dergisi yaşarsa, her ay Ağın'a gitmiş gibi Ağın havasını teneffüs etmiş olacağız. Vereceğimiz paraya değmez mi?

Ağın kültürlü insanların harman olduğu bir yer. Yazarı - çizeri - ressamı - ozanı sayılamayacak kadar çok. Ağın Dergisi yaşarsa, mevcut yeteneklerimizi okuma ve izleme hazzını tadacağız, yenilerinin yetişmesini teşvik edeceğiz. Vereceğimiz paraya değmez mi?

10 binlerce hemşehrımız arasından bin abone çıkaramıyorsak, bir yıllık abone bedeli olan 200 bin lirayı ödeyemiyorsak yazıklar olsun biz Ağın'lılara!..

Lafa gelince mangalda kül bırakmaz, ahkam keseriz. "Hadi" denildiğinde meydanlar boşalır, yok oluruz. Laf peynir gemisi yürümediği gibi dergide çıkarılamıyor.

Lafta kalan hemşehrilik, hemşehrilik değildir. Lafta kalan milliyetçilik, milliyetçilik değildir. Bunların adı "Lafçılıktır".

Gelin lafı bırakıp fiile dönelim, hizmete dönelim, üretime dönelim, bir olalım, beraber olalım. Ağın'a hizmet etmeyi gönüllü olarak üstlenmiş bir avuç insanımızı bezdirmeyelim. Onlara destek olalım. Elimizden geldiğince yardımcı olalım. Yardımlaşmayı öğrenelim. Yardımlaşma ile yapılamaz denilen şeylerin nasıl yapıldığını görelim.

En önce dergimize abone olalım.

Saygılarımla, Sevgilerimle

NOT : Tüm Ağın'lılara ithaf olunur.
AĞIN

NELERDEN GEÇTİM

Kim bilir, kim anlar, kim dinler beni,
Acılı, karanlık çağlardan geçtim.
Ne yıllar anlatır, ne günler beni,
Çöllerden, bellerden, dağlardan geçtim.

★

★ ★

Çıplak geldim, çıplak baktım dünyaya,
Ne at bindim, ne araba, hep yaya,
Tatmadım sevgiyi ah doya doya,
Ezilmiş, bozulmuş, bağlardan geçtim.

★

★ ★

Boynu bükük, garip kaldım kenarda,
Ne düğünde, ne dernekte, ne barda,
Açıktaydım, tüm yağmurda yaşarda,
Kaderin ördüğü ağlardan geçtim.

★

★ ★

Gayri güzelliğin sevdasındayım,
Cehennemle Cennet arasındayım,
Sonsuzluk yolunun sırasındayım,
Nice ölülerden, sağlardan geçtim.

★

★ ★

Osman der, çağladım, aktım, duruldum,
En derin, en ince yerden vuruldum,
Sigaya çekildim, sordum soruldum,
Sonunda küşe-i ferağdan geçtim.

Osman GÜLER

O YİNE ARAMIZDA...

Midran YOKUŞ

*Sen, yalnızca
yaşama uzak düştün
ince tül gibi kırılıp
sadece döküldü ömrün.*

Her yerde insanlar ölüyor, ama bizde insanlar oazen bir tuhaf ölüyor. Neden mi? Süreç en güzel ilahtır, göreceğiz. Keskin keskin lafların, yergilerin, ahh'ların, off'ların hiç bir yararı yoktur. Uğur MUMCU'nun ölümü bir tarihi hatanın ve eşine az rastlanır; alçakça bir katliam, bir cinayet şebekesinin tertibidir.

Şair: "Ölüm, ey göklerden büyük/sığdıramıyorum gönlüme", diyor. Her geçen gün gazetelerde, dergilerde Mumcu ile ilgili ince duygulu yazılar, şiirler sürüp gidecek. Çünkü bu toplumda keman sesini teneke çalarak bastırmak isteyenlerin kalemleri tükenmiştir. Mumcu bunlardan korksaydı kalemini onlardan uzak tutardı O hep yüreğinde toplumun ağır sorumluluk duygusunu taşıdı. "Aman suya sabuna dokunmayıp, şurayı burayı karıştırmayın" demedi, aksine bunlara karşı yiğitçe savaştı. Tarihte haksızlıklara karşı savaşmak kutsallık ve yüceliktir.

Bir yazar, okuruyla ağız ağıza, soluk soluğa olduğu sürece kutsanır, üstelik yazarın dilinin güzelliği kadar ne söylediği de önemli. Birçok yeri ve kimseyi rahatsız eden konulara değinmek doğrusu yürek ister. Bununla yetinmeyip, kendini benimseyen, benimsemeyen-kendine yakın, uzak herkesle en yalın bir şekilde konuştu. Demokrasilerde yaşam biçimi budur işte. Sizin gibi düşünmeyen veya söylemeye dayanamayan demektir. Ama O'na dayanamadılar. Yaşamı bölmenin akıp giden suyu kesmeye kalkışmaktan

ne ayırımı olur ki? Akan bir nehri kesmeye kalkışanlar şunu gördü: Mumcu'nun dostları, destekleri, destekten öte en güçlü itici bereketli kaynağı akıp giden halktır. Dokuduğu barış o denli güzeldi ki yalnız Ankara değil, Trakya'da Ege'de, Akdeniz'de, Anadolu'da insanlar kafasıyla, eliyle, yüreğiyle O'nun sazını, O'nun sesini dile getirdiler. O gün bir hasat mevsiminin canlılığı yaşandı, bugün Mumcu caddelerin parkların adı olmaya başlandı, yarın çocukların dili olacak.

O YİNE ARAMIZDA...

"Ölümler, yaşayanlara yük olursa, onlara duyulan saygı azalır." Oysa Mumcu'daki sevgi her gün yeniden bir "Günaydın'a" açılacak. O çocuklarımızın yaşamında yanlışlara yüz vermeyeceklerine emindi. Sakın ola kimse kahr olmasın, çünkü O, doğruya, güzele, iyiye sıkı sıkıya sarılmayı elden bırakmadı. Yaşamında umutsuzluğa yer vermedi. O-belki-de-hayata bile bile "lades" dedi. Ama hayatı en ince yerinden vurmaya kalkışmadı. Ülkesini, insanlarını, dünyayı tanıma uğrunda hergün bir adım daha atmaya ve insan haklarına saygılı olmayı kendisine ilke edindi. Zamanının en büyük kısmını okumaya, araştırmaya ayırdı. Her ölümün sonunda işe şifirdan başladı.

Mumcu toplumumuzda olanca gücüyle sevgiyi büyüdü. Ve gün karanlığı basmadan yüreğinin salıncaklarında hiç ölmeyecek bu sevgi O'nunla yeniden büyüyecek. Tül gibi kırılıp dökülsede ömrün, şampiyonusun ölenlerin, öleceklerin...

AKTARMA

Çok deęiřti Türkiye'nin dñzeni
Orta Belli değil sol belli değil
Görmüyorlar ezileni ezeni
Köle belli değil kul belli değil.

Kimi milliyetçi kimi satılmış
Nedense Türklüęe neler katılmış
Varılmıyor bütün izler kapılmış
Gidiř belli değil yol belli değil.

Merhamet kıt bağlılık hiç kalmamış
Mertlięin yerini kalleslik almış
Durulmuyor sular baştan bulanmış
Ahabab belli değil el belli değil.

Gürol der gördüğüm bu kadar değil
Yazılacak daha neler var neler
Viran olmuş o güzelim bahçeler
Ağaç belli değil dal belli değil.

Gürol KORKMAZ
1969

HAYDİ BUL

R	İ	H	E	Ş	İ	K	S	E	K	B
G	Ü	Z	E	L	T	A	G	Z	O	Y
L	U	B	N	A	T	S	İ	L	N	V
K	A	Ş	V	E	D	Y	U	E	Y	A
A	N	S	Ş	R	İ	A	L	A	A	Y
Y	O	R	A	A	S	Ğ	N	E	İ	T
S	Y	İ	N	V	R	A	L	A	H	A
E	F	M	E	T	İ	A	P	Ş	İ	L
R	A	Z	R	M	Z	S	K	İ	V	A
İ	Z	İ	İ	I	N	D	S	N	İ	M
R	İ	O	Ğ	N	U	R	K	O	A	R
S	U	Y	A	L	A	I	M	O	N	U
Y	A	Ş	A	K	T	A	L	İ	M	AĞIN

- ELAZIĞ
- ANKARA
- İSTANBUL
- SİİRT
- KARS
- İZMİR

- ADANA
- MALATYA
- MUŞ
- AFYON
- BURSA
- ESKİŞEHİR

- KONYA
- BOLU
- UŞAK
- KAYSERİ
- SİVAS
- YOZGAT

- Yukardaki illerimizi bulduktan sonra geriye kalan karelerdeki şifreyi bulunuz.

Yenimahalle End. Meslek Lisesi
Elektronik Bölümü
Son sınıf öğrencisi
Uğur KAYA

GEÇEN SAYIDAKİ BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

1-	Vücuttan çıkar, Ters kabul etmemek.....	TER
2-	Erkek adı, Ters uluslararası sergi.....	RAUF
3-	Bir müzik aleti, Ters hayvanların besinleri.....	MEY
4-	Küçük yerleşim merkezi, Ters yüksek öğretim kurumu.....	KÖY
5-	Erkek adı, Ters bir malın kullanım ücreti.....	RACİ
6-	Sözlük (eski), Ters tabakçılıkta kullanılan bir bitki.....	KAMUS
7-	Bir erkek ismi, Ters üretmek.....	LAMİ
8-	Bir yer adı, Ters bir ay adı.....	SİYAM
9-	Bir ağırlık ölçüsü, Ters öğretmenler verir.....	TON
10-	Ankaranın ilçesi, Ters tüylü bir kumaş.....	KAYAŞ
11-	Halk deyimi verimsiz toprak, Ters köylüler giyerdi.....	KIRAÇ
12-	Sahalarda yapılır, Ters kıymetli bir ağaç.....	MAÇ
13-	Bir ırmak, Ters ruhsal bir hastalık.....	ARAS
14-	Bir millet, Ters nakit.....	ARAP
15-	Erkek adı, Ters ramazanda bulunur.....	EDİP
16-	Bir metal, Ters hayvanların sulağı.....	KALAY
17-	Erkek kuzu, Ters az değil.....	KOÇ
18-	Bir çeşit spor aracı, Ters Bayan adı.....	FILE
19-	Arabalının ön lambası, Ters sergen.....	FAR
20-	Bir nevi hamur işi, Ters bayanlar giyer.....	KETE
21-	Bir mevsim, Ters temiz ve itinalı giyenlere derler.....	KİŞ
22-	Bir nevi silah, Ters onu kırmamaya dikkat ederiz.....	TOP
23-	Büyüktaş parçası, Ters eski dil (PA).....	KAYA
24-	Deniz taşıtı, Ters iyisin (argo).....	KAYIK
25-	Bir emir, Ters bir tedavi şekli.....	KOŞ
26-	Bir yaşındaki kuzu, Ters bir din adımı.....	ŞİŞEK
27-	Erkek ismi, Ters savaş aracı.....	HALİS
28-	Erkek ismi, Ters hayvanların yem deposu.....	KEREM
29-	Erkek adı, Ters okur yazar olmayanlar parmak basar.....	AZMİ
30-	İstanbul'da bir semt, Ters onarma.....	RAMİ
31-	Erkek ismi, Ters Ege bölgesinde bir ilçe.....	SALİM
32-	Bursa'nın bir ilçesi, Ters köylülerin sırtta taşıdığı yük.....	KELEŞ
33-	Bir ilçe, Ters bir soyadı.....	ZİLE
34-	Göç (eski dil), Ters öncelik.....	HİCRET
35-	Demir yol, Ters sevgili veya uçurum.....	RAY
36-	Bir deniz, Ters tedbirsizlik sonucu oluşur.....	AZAK
37-	Mermiye öyle de denir, Ters buluş.....	FİŞEK
38-	Biçilmiş kereste, Ters aptal, avanak.....	KALAS
39-	Bir soyadı, Ters uzunluk ölçüsü birimi.....	ERTEM
40-	Millet, Ters kuru.....	ULUS
41-	Bir ilimiz, Ters uğursuz anlamında kullanılır.....	MUŞ
42-	Kullanılan nesneler, Ters bayan adı.....	EŞYA
43-	Nebati bir yağ, Ters Erkek ismi.....	TAHİN
44-	Kayseri'nin ilçesi, Ters bir yağ markası.....	TALAS
45-	Bir ilçe, Ters kuyumcуда gümüş işi.....	TAVAS
46-	Söz, Ters remil.....	LAF
47-	Anza, Ters Sivas'ın bir ilçesi.....	ARAZ
48-	Alışkanlık, Ters türbünlerde çokca duyulur.....	HUY
49-	Bir ülke, Ters katıksız (an).....	FAS
50-	Takım, Ters uçakların hedefe çalış şekli.....	EKİP
51-	Memeli bir hayvan, Ters canlılarda organizmayı oluşturur.....	FİL
52-	Bir meyve, Ters bir şairin soyadı.....	NAR
53-	Matematikte bir sayı, Ters bağlamaya yarar.....	PI
54-	Bir çam türü, Ters karadenizde bir ilçe.....	AKÇAM
55-	Çatı katı da denir, Ters iri delikli elek.....	TARAS
56-	Bir millet, Ters kale duvarı.....	RUS
57-	Ufuklar (eski dil), Ters baş.....	AFAK
58-	Bir göl adı, tersi uzunluk veya boylam (eski dil).....	LUT
59-	Gümüş Ters güzel koku.....	SİM
60-	Her müslümanın kabul ettiği, tersi erkek ismi.....	İMAN

HABERLER

- Hemşerimiz Beyelması (Hozakpur) köyünden rahmetli Lütü Yücel'in oğlu, Rahmetli Latif Yurtçu'nun damadı, Nermin Yücel'in eşi Emekli Öğretmen Şeref Yücel 26.5.1993 tarihinde İzmir Ege Üniversitesi Hastahanesinde başarılı bir kalp ameliyatı geçirmiştir. Geçmiş olsun der, acil şifalar dileriz.

- Rahmetli Hüseyin Erbakan'ın torunu Vezni Erbakan'ın kızı Filiz ile İzmir'in Ödemiş İlçesinden Halil Şaşmazel'in Oğlu Hakan 29.5.1993 tarihinde İzmir Fuar Evlendirme salonunda evlenmişlerdir. Tebrik eder, ömür boyu mutluluklar dileriz.

İzmir Haber
İbrahim Cengiz Yücel

- Eski Denetim Kurulu üyemiz M.Ali BİLİR 6.6.1993 Tarihinde yapılan ara yerel seçimlerde Batıkent'in en büyük mahallesi olan 36.000.000 nüfuslu (9.000.000 seçmenli) Uğur Mumcu Mahallesiinde muhtarlık seçimlerini kazanmıştır. Kendisini dernek ve dergimiz adına gönülden kutluyor, başarılarının devamını diliyoruz.

- Derneğimizin kurucu üyelerinden ve dergimizin abonesi Sn. Hemşerimiz Ahmet Demirkol'un küçük kızı Gülay ile Büyük kızı Nuray'ın nişanlısı Atilla A. Akgöl ile müşterek Diş muayenehanesi açmışlardır. Kendilerine başarılar dileriz.

- Hemşehrimiz Sn. Ferit Gültekin, Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Başıkontrolörlüğünden Emekli olmuş ve halen Özel Bürosu "Şehit Fethibey Caddesi No: 49/602 İzmir" adresinde Yeminli Mali Müşavir olarak iş hayatına atılmıştır. Kendisine bu yeni aşamasında da başarılar dileriz. Tlf: 9-51-83 25 28-83 23 28.